

BLIJA, DE HERVORMDE ST. NICOLAASKERK

Geschiedenis

Blija is een terpdorp dat enkele eeuwen voor het begin van de jaartelling is ontstaan. In de 13de eeuw is op de terp een romaanse bakstenen kerk met toren gebouwd. De kerk heeft als beschermheilige Sint-Nicolaas. Tijdens de laatste restauratie is er weer een heiligenbeeld in de nis boven de noord-ingang geplaatst. Achter de gehandhaafde toren is de kerk aan het begin van de 16^e eeuw verbouwd tot de huidige laatgotische kerk. In de 18^e eeuw, mogelijk in 1737, werd het dak aanzienlijk verhoogd. In de loop der tijden zijn de ramen ingekort; enkele werden dichtgemetseld. Restauratie van de toren vond plaats in 1951; die van het kerkgebouw duurde van 1959 tot 1961. Bij die gelegenheid werd de opstelling van het meubilair gewijzigd.

De toren

De romaanse toren is opgemetseld in gele baksteen en gedekt met een zadeldak. Tot de galmgaten onversneden; twee smalle lichtspleten en een spitsbogig venster zijn in 1951 nieuw aangebracht. De gekoppelde galmgaten zijn omgeven door een rondbogige nis. Inwendig is de 1,50 meter dikte van de muren duidelijk te zien. Er zijn vier geledingen, over de eerste een gemetseld koepelgewelf. Het uurwerk dateert van voor 1729. In 1704 werden de klokkenstoel en nieuwe klokken geplaatst. Deze klokken zijn in de oorlog geroofd en na 1945 door nieuwe vervange

Exterieur

Hier hoofdzakelijk metselwerk van rode baksteen. De muren van de laatgotische kerk laten een plastisch ritme zien van grote diepliggende spitsboogvensters en tweemaal versneden steunberen met dekplaten. In de tweede travee aan de zuidzijde staat een segmentvormig gesloten ingang in een rechthoekige nis. Het vijfzijdig gesloten koor heeft afwisselend vensters en nissen in spitsboogvorm. Ook de noordmuur heeft grote vensters en steunberen. In de tweede travee staat de tegenwoordig gebruikte ingang in een omlijste, gepleisterde, rechthoekige partij, waarin een fraai geprofileerde spitsboognis is verwerkt met in het timpaan een kleine beeltenis waarin recent een Sint-Nicolaasbeeld is geplaatst. De ingang zelf is segmentvormig gesloten.

Interieur

De kerk is 6 traveeën diep en heeft een vijfzijdige koorsluiting. In het tongewelf zijn tijdens de restauratie de oorspronkelijke kleuren teruggevonden en weer aangebracht. De trekbanken in het koor hebben gotische sleutelstukken, eindigend in een peerkraalprofiel. Het koor is afgescheiden van het schip door het voormalige doophek. In het middelste deel van de koorsluiting bevindt zich een piscina, waarvan de afvoer nog zichtbaar is. Vermoedelijk is het vloerniveau hoger geweest en hebben zich hieronder grafkelders bevonden. In het noordoostelijk deel van het schip is een dichtgemetselde grafkelder. De estrikken zijn grotendeels origineel; tot de restauratie waren ze bedekt door een houten vloer.

Meubilair

Tegen de noordwand staan twee overhuifde herenbanken, waarvan één met spijltjesfriezen. Tegen de koorafscheiding bevindt zich het restant van een derde bank. Verder langs de noordzijde drie rijen banken met paneelwerk. Evenals bij de herenbanken ook hier knoppen op de hoeken. Al deze banken zijn van dezelfde maker en zijn vermoedelijk in 1725 geplaatst. De eikenhouten kansel was tot aan de restauratie zwart geschilderd met goudranden. Hij dateert uit het eerste kwart van de 18^e eeuw en heeft snijwerk van sierlijsten en bladornamenten in Lodewijk XIV-stijl. Het snijwerk van het achterschot is iets jonger, ca. uit 1740, met rococomotieven. Aan de noord- en zuidwand bevinden zich 4 tekstborden met gesneden bekroning. Eenvoudige lampjes vervingen de koperen kronen die tijdens de restauratie spoorloos verdwenen zijn. Dankzij een schenking in de jaren '90 hangen er nu weer nieuwe koperen kronen.

Grafzerken

In de vloer van de kerk bevinden zich talrijke grafzerken waaronder enkele met prachtig beeld-houwwerk; ondermeer een kinderzerk (1556) en een prachtige portretzerk in 1552 vervaardigd door Vincent Lucas voor Janke van Unema en Tet Wyboltsma. De man is in wapenuitrusting afgebeeld tegen een achtergrond van een rijk versierde renaissancepoort met een draperie.

Het orgel

Het orgel is in 1870 gebouwd door Lambertus van Dam, orgelbouwer te Leeuwarden. De kas heeft mooi gesneden lofwerk. Onder de orgeltribune bevindt zich een fraai schot van paneelwerk.

De dispositie luidt:

Hoofdmanuaal

Prestant	16 vt
Bourdon	16 vt
Prestant	8 vt
Holpijp	8 vt
Octaaf	4 vt
Quint	3 vt
Octaaf	2 vt
Cornet	4 vt
Roerfluit	4 vt
Trompet	8 vt

Bovenwerk

Violon 8 vt
Viool 8 vt
Roerfluit 8 vt
Salicionaal 8 vt
Fluit Travers 8 vt
Gemshoorn 8 vt
Aeoline 8 vt

Blija is een terpdorp met weinig uitgesproken kenmerken, mede door de verdwijning van de karakteristieke bebouwing en bomengordel rondom de kerk. In het dorp bevinden zich enkele mooie oude panden. De drie states, Aebinga-, Unema- en Monsmastate, zijn alle verdwenen. Van de eerste is een restant van de oprijlaan bewaard gebleven.

Sytske Kooy-Jacobsma
2009

Literatuur:

- Herma M. van den Berg, de Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst, Noordelijk Oostergo, Ferwerderadeel, 's Gravenhage 1981 .
- Peter Karstkarel, Alle Middeleeuwse Kerken van Harlingen tot Willemshaven, 2007 Uitgeverij Noordhoek